

**IV LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE
IM. GEN. ST. MACZKA
W KATOWICACH**

**WYMAGANIA EDUKACYJNE
ORAZ PRZEDMIOTOWE ZASADY OCENIANIA
Z FIZYKI
KLASA DRUGA POZIOM ROZSZERZONY**

KAROLINA MICHALCZYK

1. Nauczanie fizyki w IV Liceum Ogólnokształcącym im. gen. Stanisława Maczka w Katowicach odbywa się na podstawie programu nauczania fizyki:
  - klasa 2 Fizyka. Liceum i technikum. Zakres rozszerzony” Nowa Edycja; Ludwik Lehman, Witold Polesiuk, Grzegorz F. Wojewoda.
  - klasa 2 „Fizyka. Zbiór zadań. Liceum i technikum. Zakres rozszerzony”; Agnieszka Bożek, Katarzyna Nessing, Jadwiga Salach
2. Na początku roku szkolnego nauczyciel informuje uczniów o zakresie wymagań na określoną ocenę oraz o sposobie i zasadach oceniania.
3. Wychowawca na pierwszym zebraniu informuje rodziców o zasadach oceniania.
4. Uczeń prowadzi zeszyt przedmiotowy, który może być sprawdzany przez nauczyciela.
5. Formy sprawdzania wiedzy:

ODPOWIEDŹ USTNA	- zakres z trzech ostatnich tematów lekcyjnych - nie musi być poprzedzona wcześniejszą zapowiedzią
KARTKÓWKA	- zakres z trzech ostatnich tematów lekcyjnych - nie musi być poprzedzona wcześniejszą zapowiedzią
SPRAWDZIAN	- zakres oraz termin musi być poprzedzony minimum tygodniowym wyprzedzeniem
INNE FORMY SPRAWDZANIA WIEDZY	- udział w konkursach, olimpiadach - dodatkowe zadania domowe - aktywność na lekcjach - referaty, prezentacje

6. Nieprzygotowanie do lekcji.

6.1. Uczeń ma prawo **do jednego nieprzygotowania w semestrze**

6.2. Uczeń jest zobowiązany do zgłoszenie nieprzygotowania nauczycielowi na początku lekcji, po wejściu do klasy, jest to odnotowane w dzienniku.

6.3. Za nieprzygotowanie rozumie się:

- nieopanowanie obowiązującego materiału
- brak zadania domowego
- brak zeszytu
- brak potrzebnych przyborów

UWAGA – nieprzygotowanie nie dotyczy zapowiedzianych ustnych odpowiedzi, zapowiedzianych kartkówek, zapowiedzianych sprawdzianów.

7. Sposób oceniania.

7.1. W ocenianiu ucznia jest stosowany **system punktowy.**

8. Zasady systemu punktowego.

8.1. System punktowy ma charakter otwarty, co oznacza, że liczba punktów możliwych do uzyskania w ciągu semestru (roku szkolnego) nie jest ustalona z góry.

8.2. Punktacji podlegają:

- odpowiedź ustna
- kartkówka
- sprawdzian
- inne formy sprawdzania wiedzy (zgodne z zawartymi w punkcie 5)

ODPOWIEDŹ USTNA	- do 5 pkt. jednorazowo
KARTKÓWKA	- do 10 pkt. jednorazowo
SPRAWDZIAN	- do 30 pkt. jednorazowo
INNE FORMY SPRAWDZANIA WIEDZY	- udział w konkursach, olimpiadach - do 10 pkt. jednorazowo - dodatkowe zadania domowe - do 3 pkt. jednorazowo - aktywność na lekcjach - do 1 pkt. jednorazowo - referaty, prezentacje - do 10 pkt. jednorazowo

8.3. W przypadku kartkówki, sprawdzianu ocena ma postać X/Y, gdzie X – to liczba punktów zdobytych przez ucznia, Y – to liczba maksymalnych punktów możliwych do zdobycia.

8.4. W przypadku innych form sprawdzania wiedzy ocena ma postać X/0 - co podwyższa ogólną sumę punktów zdobytych przez ucznia.

8.5. W przypadku nie wywiązywania się ucznia z obowiązków – nieprzygotowania do lekcji (poza sytuacją uwzględnioną w 6.1.) ocena ma postać 0/Y – co obniża ogólną sumę punktów zdobytych przez ucznia.

8.6. Formy oceniania i poprawy ocen.

ODPOWIEDŹ USTNA	- uczeń ma prawo do poprawy oceny z odpowiedzi ustnej w terminie uzgodnionym z nauczycielem w formie ustnej - ocena z odpowiedzi ustnej może być poprawiona tylko raz - do oceny semestralnej pod uwagę obrane są obie oceny - podczas odpowiedzi ustnej ucznia obowiązuje całkowity zakaz rozmawiania z innymi uczniami oraz korzystania z telefonu komórkowego, zeszytu, podręcznika i innych niedozwolonych materiałów
KARTKÓWKA	- uczeń, który był nieobecny na lekcji podczas kartkówki (nieobecność usprawiedliwiona) jest zobowiązany do napisania jej w drugim terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie dłuższym niż tydzień) i otrzymuje 0 (zero) punktów (zapis 0/ maksymalna ilość punktów możliwych do zdobycia) z adnotacją nb. Uzyskane w drugim terminie punkty zastępują 0 (zero). - uczeń ma prawo do poprawy oceny z kartkówki w terminie uzgodnionym z nauczycielem w formie pisemnej lub ustnej - jeżeli uczeń nie przystąpi do kartkówki w pierwszym terminie, ani w drugim terminie uzgodnionym z nauczycielem, to otrzymuje 0 (zero) punktów (zapis 0/ maksymalna ilość punktów możliwych do zdobycia)

	<ul style="list-style-type: none"> - ocena z kartkówki może być poprawiona tylko raz - do oceny semestralnej i rocznej pod uwagę brane są obie oceny - podczas kartkówki ucznia obowiązuje całkowity zakaz rozmawiania oraz korzystania z telefonu komórkowego, zeszytu, podręcznika i innych niedozwolonych materiałów - uczeń przyłapany w trakcie kartkówki na niesamodzielnej pracy lub korzystaniu z jakichkolwiek materiałów otrzymuje 0 (zero) punktów
SPRAWDZIAN	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń, który był nieobecny na lekcji podczas sprawdzianu (nieobecność usprawiedliwiona) jest zobowiązany do napisania go w drugim terminie uzgodnionym z nauczycielem (nie dłuższym niż dwa tygodnie) i otrzymuje 0 (zero) punktów (zapis 0/ maksymalna ilość punktów możliwych do zdobycia) z adnotacją nb. Uzyskane w drugim terminie punkty zastępują 0 (zero). - jeżeli uczeń nie przystąpi do sprawdzianu w pierwszym terminie, ani w terminie uzgodnionym z nauczycielem, to otrzymuje 0 (zero) punktów (zapis 0/ maksymalna ilość punktów możliwych do zdobycia) - ocena ze sprawdzianu może być poprawiona tylko raz - do oceny semestralnej i rocznej pod uwagę brane są obie oceny - podczas sprawdzianu ucznia obowiązuje całkowity zakaz rozmawiania oraz korzystania z telefonu komórkowego, zeszytu, podręcznika i innych niedozwolonych materiałów - uczeń przyłapany w trakcie sprawdzianu na niesamodzielnej pracy lub korzystaniu z jakichkolwiek materiałów otrzymuje 0 (zero) punktów

9. Zasady wystawiania ocen semestralnych i rocznych (zgodnie ze Statutem Szkoły)

9.1. Zgodnie ze Statutem Szkoły obowiązuje procentowy system wystawiania ocen

0% - 44% ocena niedostateczna
45% - 59% ocena dopuszczająca
60% - 74% ocena dostateczna
75% - 89% ocena dobra
90% - 99% ocena bardzo dobra
100% i więcej ocena celująca

9.2. Procent zdobytych przez ucznia punktów oblicza się zgodnie ze wzorem:

9.2.1. Ocena semestralna

$$\frac{\text{(Suma pkt zdobytych)}}{\text{(Suma pkt możliwych do zdobycia)}} \times 100\%$$

9.2.2. Ocena roczna

$$\frac{\text{(Suma pkt zdobytych w I i II sem.)}}{\text{(Suma pkt możliwych do zdobycia w I i II sem.)}} \times 100\%$$

* O ostatecznej ocenie śródrocznej i rocznej decyduje nauczyciel. Ocena końcowa zależy od pracy ucznia w ciągu całego roku szkolnego, który nie ma możliwości zdawania na ocenę wyższą niż wynika to z ilości uzyskanych punktów, z wyjątkiem sytuacji opisanych w statucie szkoły.

10. Zakres wymagań edukacyjnych na poszczególne oceny (wymagania konieczne, podstawowe, rozszerzone, dopełniające zgodnie z podstawą programową nauczania fizyki w danym roku szkolnym)

OCENA NIEDOSTATECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń nie spełnił wymagań na ocenę dopuszczającą obejmujących podstawę programową - uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej nauczania fizyki w danym okresie - uczeń nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności, nawet z pomocą nauczyciela - uczeń nie zna podstawowych praw, pojęć i wielkości fizycznych
OCENA DOPUSZCZAJĄCA	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń spełnił wymagania na ocenę dopuszczającą i nie spełnił wymagań na ocenę dostateczną, dobrą, bardzo dobrą i celującą obejmujących podstawę programową - uczeń ma braki w opanowaniu pewnych treści zawartych w podstawie programowej. Odtwarza wiedzę z pomocą nauczyciela. Deklaruje chęć dalszej nauki, jego umiejętności nie przekreślają szans na dalszą skuteczną naukę - uczeń zna podstawowe prawa fizyki, definicje odpowiednich wielkości fizycznych, potrafi wybrać właściwe prawa i wzory z przedstawionego zestawu, potrafi przygotować tablice wzorów z przerobionego materiału - uczeń rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności, odczytuje wartości z wykresów, umie sporządzić wykres na podstawie tabeli, potrafi zapisać wzorem prawa lub definicje, obliczyć wartość definiowanych wielkości, wyprowadza jednostki - uczeń zna przykłady zastosowania praw fizyki w życiu codziennym
OCENA DOSTATECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń spełnił wymagania na ocenę dostateczną i dopuszczającą i nie spełnił wymagań na ocenę dobrą, bardzo dobrą i celującą obejmujących podstawę programową - uczeń potrafi zastosować zdobytą wiedzę do rozwiązania bardzo prostych przykładów problemowych i rachunkowych (interpretuje wzory i prawa fizyczne (odtwórczo), przekształca wzory, opisuje zjawiska posługując się odpowiednią terminologią, z wykresu oblicza wielkości fizyczne i wyznacza ich zmiany, interpretuje wykresy)
OCENA Dобра	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń spełnił wymagania na ocenę dobrą, dostateczną, dopuszczającą i nie spełnił wymagań na ocenę bardzo dobrą i celującą obejmujących podstawę programową - uczeń w znacznym stopniu opanował treści zawarte w podstawie programowej - uczeń potrafi zastosować zdobytą wiedzę w rozwiązaniu zagadnień teoretycznych i praktycznych o podwyższonym stopniu trudności - uczeń potrafi przeprowadzić samodzielnie doświadczenie stosując właściwe przyrządy i metody pomiarowe
OCENA BARDZO Dобра	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń spełnił wymagania na ocenę bardzo dobrą, dobrą, dostateczną, dopuszczającą i nie spełnił wymagań na ocenę celującą obejmujących podstawę programową - uczeń w pełni opanował treści zapisane w podstawie programowej, wykazuje się swobodą w operowaniu posiadaną wiedzą i umiejętnościami. Rozwiązuje nietypowe zadania rachunkowe i problemowe - uczeń samodzielnie analizuje i rozwiązuje problemy teoretyczne i praktyczne dobierając odpowiednie metody - uczeń potrafi zaprojektować doświadczenie, przeprowadzić analizę wyników
OCENA CELUJĄCA	<ul style="list-style-type: none"> - uczeń spełnił wymagania na ocenę bardzo dobrą, dobrą, dostateczną, dopuszczającą obejmujące podstawę programową - uczeń wykazuje się wiedzą i umiejętnościami pozwalającymi rozwiązywać trudne zadania rachunkowe - uczeń wykorzystuje podstawowe prawa fizyki do wyjaśniania skomplikowanych zjawisk zachodzących w przyrodzie - uczeń samodzielnie rozwija swoje zainteresowania fizyką, osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach

TEMAT	WYMAGANIA NA OCENĘ DOPUSZCZAJĄCĄ I DOSTATECZNĄ – uczeń potrafi	WYMAGANIA NA OCENĘ DOBRĄ I BARDZO DOBRĄ – uczeń potrafi
RUCH POSTĘPOWY I RUCH OBROTOWY BRYŁY SZTYWNEJ		
Iloczyn wektorowy dwóch wektorów	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykład wielkości fizycznej, która jest iloczynem wektorowym dwóch wektorów • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać cechy (wartość, kierunek, zwrot) wektora, który jest wynikiem mnożenia wektorowego, • wyjaśnić, co to znaczy, że iloczyn wektorowy jest antyprzemienne, • zapisać iloczyn wektorowy dwóch wektorów • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Ruch obrotowy bryły sztywnej	<ul style="list-style-type: none"> • omówić przykłady ruchu obrotowego bryły sztywnej oraz ruchu złożonego, • wymienić wielkości opisujące ruch obrotowy, • posługiwać się pojęciami: szybkość kątowa średnia i chwilowa, prędkość kątowa średnia i chwilowa, przyspieszenie kątowe średnie i chwilowe, • stosować regułę śruby prawoskrętnej do wyznaczenia zwrotu prędkości kątowej • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować: szybkość kątową średnią i chwilową, prędkość kątową średnią i chwilową, przyspieszenie kątowe średnie i chwilowe, • opisać matematycznie ruch obrotowy: jednostajny, jednostajnie przyspieszony, jednostajnie opóźniony, • zapisać i objaśnić związek między wartościami składowej stycznej przyspieszenia liniowego i przyspieszenia kątowego, • wyprowadzić związek między wartościami składowej stycznej przyspieszenia liniowego i przyspieszenia kątowego • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Energia kinetyczna bryły sztywnej	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać i objaśnić wzór na energię kinetyczną bryły w ruchu obrotowym, • posługiwać się pojęciem momentu bezwładności • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać definicję momentu bezwładności bryły, • obliczać momenty bezwładności brył względem ich osi symetrii, • obliczać energię kinetyczną bryły obracającej się wokół osi symetrii, • stosować twierdzenie Steinera • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Moment siły	<ul style="list-style-type: none"> • podać warunek zmiany stanu ruchu obrotowego bryły sztywnej, • posługiwać się pojęciem momentu siły, • podać treść zasad dynamiki ruchu obrotowego • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować moment siły, • obliczać wartości momentów sił działających na bryłę sztywną, znajdować ich kierunek i zwrot, • znajdować wypadkowy moment sił działających na bryłę • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Równowaga bryły sztywnej	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady maszyn prostych i podać sposoby ich praktycznego wykorzystania, 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zasadę działania dźwigni jedno- i dwustronnej, bloków i kołowrotu,

	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować warunek równowagi dźwigni • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować i zapisać wzorami warunki równowagi bryły sztywnej • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Moment pędu	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się pojęciem momentu pędu, • podać i objaśnić treść zasady zachowania momentu pędu, • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować moment pędu, • obliczać wartość momentu pędu bryły obracającej się wokół osi symetrii, • zapisać i objaśnić ogólną postać drugiej zasady dynamiki ruchu obrotowego, • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Złożenie ruchów postępowego i obrotowego	<ul style="list-style-type: none"> • opisać toczenie bez poślizgu jako złożenie ruchu postępowego bryły i jej ruchu obrotowego wokół osi symetrii, • podać warunek toczenia się bryły bez poślizgu: prędkość punktu bryły stykającego się z podłożem jest równa zeru • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać toczenie jako ruch obrotowy wokół chwilowej osi obrotu, • obliczać energię kinetyczną toczącej się bryły, • zapisać równania ruchu postępowego i obrotowego toczącej się bryły sztywnej, • znajdować prędkość punktów toczącej się bryły jako wypadkową prędkości jej ruchu postępowego i obrotowego wokół osi symetrii • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
POLE GRAWITACYJNE		
Prawa Keplera	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawić założenia teorii heliocentrycznej, • sformułować i objaśnić treść praw Keplera, • opisać ruchy planet Układu Słonecznego • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zastosować trzecie prawo Keplera do ruchu planet Układu Słonecznego i każdego układu satelitów krążących wokół tego samego ciała, • interpretować drugie prawo Keplera jako konsekwencję zasady zachowania momentu pędu, • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Prawo powszechnej grawitacji	<ul style="list-style-type: none"> • sformułować i objaśnić prawo powszechnej grawitacji, • na podstawie prawa grawitacji wykazać, że w pobliżu Ziemi na każde ciało o masie 1 kg działa siła grawitacji o wartości około 10 N • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać sens fizyczny stałej grawitacji, • wyprowadzić wzór na wartość siły grawitacji na planecie o danym promieniu i gęstości, • przedstawić rozumowanie prowadzące od III prawa Keplera do prawa grawitacji Newtona
Pierwsza prędkość kosmiczna	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pierwszą prędkość kosmiczną i podać jej wartość dla Ziemi, • wskazać siłę grawitacji jako siłę dośrodkową w ruchu po orbicie kołowej, • objaśnić pojęcie „satelita geostacjonarny” • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnić, że satelita tylko wtedy może krążyć wokół Ziemi po orbicie w kształcie okręgu, gdy siła grawitacji stanowi siłę dośrodkową, • wyprowadzić wzór na wartość pierwszej prędkości kosmicznej • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności

Natężenie pola grawitacyjnego	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcie pola grawitacyjnego i linii pola, • przedstawić graficznie pole grawitacyjne jednorodne i centralne, • wyjaśnić, dlaczego pole grawitacyjne w pobliżu Ziemi uważamy za jednorodne, • obliczać wartość natężenia pola grawitacyjnego • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie wypowiedzieć definicję natężenia pola grawitacyjnego, • sporządzić wykres zależności $\varphi(r)$ dla $r \geq R$, • wyprowadzić wzór na wartość natężenia pola grawitacyjnego wewnątrz jednorodnej kuli o danej gęstości • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Praca w polu grawitacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • wykazać, że jednorodne pole grawitacyjne jest polem zachowawczym, • podać i objaśnić wyrażenie na pracę siły grawitacji w centralnym polu grawitacyjnym • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • przeprowadzić rozumowanie prowadzące do wzoru na pracę w centralnym polu grawitacyjnym, • przeprowadzić rozumowanie wykazujące, że dowolne (statyczne) pole grawitacyjne jest polem zachowawczym • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Energia potencjalna ciała w polu grawitacyjnym	<ul style="list-style-type: none"> • omówić od czego zależy grawitacyjna energia potencjalna ciała w polu centralnym • omówić jak zmienia się grawitacyjna energia potencjalna ciała podczas zwiększania jego odległości od Ziemi • zapisać wzór na zmianę grawitacyjnej energii potencjalnej ciała przy zmianie jego położenia w centralnym polu grawitacyjnym • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • poprawnie wypowiedzieć definicję grawitacyjnej energii potencjalnej, • wykazać, że zmiana energii potencjalnej grawitacyjnej jest równa pracy wykonanej przez siłę grawitacyjną wziętej ze znakiem „minus”, • poprawnie sporządzić i zinterpretować wykres zależności $E_p(r)$, • wyjaśnić, dlaczego w polach niezachowawczych nie operujemy pojęciem energii potencjalnej • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Druga prędkość kosmiczna	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnić wzór na wartość drugiej prędkości kosmicznej, • obliczyć wartość drugiej prędkości kosmicznej dla Ziemi • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyprowadzić wzór na wartość drugiej prędkości kosmicznej, • opisać ruch ciała w polu grawitacyjnym w zależności od wartości nadanej mu prędkości • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Stan przeciążenia. Stany nieważkości i niedociążenia	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykłady występowania stanu przeciążenia, niedociążenia i nieważkości 	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować stan przeciążenia, niedociążenia i nieważkości • wyjaśnić, na czym polega zasada równoważności
ELEMENTY ASTRONOMII		
Jednostki odległości stosowane w astronomii	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować jednostkę astronomiczną i rok świetlny, • stosować te jednostki do obliczania odległości między ciałami niebieskimi • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać metodę pomiaru kąta paralaksy heliocentrycznej, • zdefiniować parsek, • wyjaśnić sposób pomiaru odległości do gwiazd i wykonać przykładowe obliczenia • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Nasza Galaktyka i jej miejsce we Wszechświecie	<ul style="list-style-type: none"> • podać najważniejsze informacje na temat naszej Galaktyki i innych obiektów we Wszechświecie • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć czas, w którym Słońce wykonuje jeden pełny obieg wokół centrum naszej Galaktyki • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności

<p>Prawo Hubble'a i teoria Wielkiego Wybuchu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • podać treść prawa Hubble'a, • wyjaśnić termin „ucieczka galaktyk”, • podać przybliżony wiek Wszechświata, • opisać ewolucję Wszechświata • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć wiek Wszechświata • wyjaśnić rozszerzanie się Wszechświata jako rozszerzanie się przestrzeni • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
<p>RUCH DRGAJĄCY HARMONICZNY</p>		
<p>Sprężystość jako makroskopowy efekt oddziaływań mikroskopowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić różnicę między odkształceniami sprężystymi i niesprężystymi, • wymienić stany skupienia, w których nie występuje sprężystość postaci • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie rozciąganej sprężyny wyjaśnić prostą proporcjonalność x od F_s, • wyjaśnić przyczynę występowania sprężystości postaci ciał stałych • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
<p>Ruch drgający harmoniczny.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić przykłady ruchu drgającego w przyrodzie, • wymienić i objaśnić pojęcia służące do opisu ruchu drgającego, • podać cechy ruchu harmonicznego, • zapisać i objaśnić związek siły, pod wpływem której odbywa się ruch harmoniczny, z wychyleniem ciała z położenia równowagi, • podać sens fizyczny współczynnika sprężystości dla sprężyny, • zademonstrować proporcjonalność wydłużenia sprężyny do wartości siły zewnętrznej działającej na sprężynę • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać warunki, w których ruch drgający jest ruchem harmonicznym, • uzasadnić, że ruch drgający harmoniczny jest ruchem niejednostajnie zmiennym, • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
<p>Matematyczny opis ruchu harmonicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzić i omówić wykresy w ruchu drgającym • podać i objaśnić wzór na okres drgań harmonicznym • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • obliczyć współrzędne położenia, prędkości, przyspieszenia i siły w ruchu harmonicznym, rozkładając ruch punktu materialnego po okręgu na dwa ruchy składowe, • wyjaśnić pojęcie fazy początkowej • wyprowadzić wzór na okres drgań w ruchu harmonicznym, • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
<p>Energia w ruchu harmonicznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omówić zmiany energii potencjalnej sprężystości i energii kinetycznej ciała wykonującego ruch harmoniczny • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać wzory na energię potencjalną sprężystości, energię kinetyczną i całkowitą ciała drgającego, • sporządzić wykresy zależności: $E_p(t)$, $E_k(t)$, $E_c(t)$, $E_p(x)$ i $E_k(x)$, • wyprowadzić wzory na energię potencjalną sprężystości i energię kinetyczną ciała drgającego, • udowodnić, że całkowita energia mechaniczna ciała wykonującego ruch harmoniczny jest stała • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności

Drgania rezonansowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega zjawisko rezonansu mechanicznego, 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać wzorem i objaśnić pojęcie częstotliwości drgań własnych, • wyjaśnić powstawanie drgań wymuszonych
ZJAWISKA TERMODYNOMICZNE		
Równowaga termodynamiczna. Zerowa zasada termodynamiki	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić wielkości, których będziemy używać w termodynamice i przypisać każdej odpowiedni symbol, • wymienić różnice w budowie i właściwościach ciał w różnych stanach skupienia, • wyjaśnić pojęcie stanu równowagi termodynamicznej • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • opisać wielkości, których będziemy używać w termodynamice, • podać zależności między tymi wielkościami, • wypowiedzieć i objaśnić na przykładzie zerową zasadę termodynamiki, • doświadczalnie zbadać proces wyrównywania temperatury ciał, • stosować bilans cieplny do opisu procesu wyrównywania temperatury ciał • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Ciśnienie gazu w naczyniu zamkniętym	<ul style="list-style-type: none"> • opisać założenia teorii kinetyczno-molekularnej gazu doskonałego, • wyjaśnić z punktu widzenia teorii wywieranie przez gaz ciśnienia na ścianki naczynia, • wymienić czynniki wpływające na ciśnienie gazu w naczyniu zamkniętym • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać wzór na ciśnienie gazu (podstawowy wzór teorii kinetyczno-molekularnej), • wyrazić wzór na ciśnienie gazu przez różne wielkości fizyczne (liczbę moli, masę pojedynczej cząsteczki, gęstość gazu itp.) • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Równanie Clapeyrona	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać i objaśnić równanie stanu gazu doskonałego, • zapisać i objaśnić równanie Clapeyrona w postaci $pV = nRT$ • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać równanie Clapeyrona w postaci $pV = NkT$, • zdefiniować stałą Boltzmana, • wyrazić średnią energię kinetyczną ruchu postępowego cząsteczki gazu doskonałego przez jego temperaturę T i stałą Boltzmana • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Szczególne przemiany gazu doskonałego: – przemiana izotermiczna – przemiana izochoryczna – przemiana izobaryczna	<ul style="list-style-type: none"> • wymienić i opisać przemiany szczególne gazu doskonałego, • sformułować prawa dla przemian szczególnych, • przeliczyć temperaturę wyrażoną w skali Celsjusza na kelwiny i odwrotnie • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • otrzymać z równania Clapeyrona prawa rządzące szczególnymi przemianami gazu doskonałego, • sporządzać i interpretować wykresy $p(V)$, $V(T)$ i $p(T)$, • każdą przemianę szczególną przedstawić w różnych układach współrzędnych, • interpretować prawa gazów z punktu widzenia teorii kinetyczno-molekularnej • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Energia wewnętrzna gazu. Stopnie swobody	<ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować energię wewnętrzną ciała i gazu doskonałego, • korzystać z informacji, że energia wewnętrzna danej masy danego gazu doskonałego zależy jedynie od jego temperatury, a zmiana energii wewnętrznej jest związana 	<ul style="list-style-type: none"> • zapisać wzór na zmianę energii wewnętrznej gazu doskonałego jako funkcję zmiany jego temperatury, • posługiwać się pojęciem stopni swobody cząsteczek gazu, • wyrazić wzór na całkowitą średnią energię kinetyczną

	<p>jedynie ze zmianą temperatury</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<p>cząsteczki (wszystkich rodzajów ruchu) przez liczbę stopni swobody cząsteczek gazów jedno-, dwu- i wieloatomowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Pierwsza zasada termodynamiki	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się pojęciem ciepła i przekazu ciepła, • korzystać z informacji, że pierwsza zasada termodynamiki jest zasadą zachowania energii układu, • obliczać pracę objętościową na podstawie wykresu $p(V)$ w prostych przypadkach • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wypowiedzieć i objaśnić pierwszą zasadę termodynamiki, • objaśnić stwierdzenie, że praca jest funkcją procesu • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Ciepło właściwe i ciepło molowe	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżniać i definiować pojęcia ciepła właściwego i ciepła molowego, • posługiwać się pojęciami ciepła molowego gazu pod stałym ciśnieniem i w stałej objętości oraz podać ich różnicę • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyprowadzić związek między C_p i C_V w postaci $C_p - C_V = R$ • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Energia wewnętrzna jako funkcja stanu	<ul style="list-style-type: none"> • korzystać z informacji, że zmiana energii wewnętrznej podczas przejścia gazu między dwoma stanami nie zależy od procesu (tak jak praca i ciepło), tylko od stanu początkowego i końcowego • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić znaczenie stwierdzenia, że energia wewnętrzna jest funkcją stanu gazu (ciała), • zapisać ogólny wzór na zmianę energii wewnętrznej gazu, słuszny w każdym procesie, • posługiwać się związkiem między C_p i C_V a liczbą stopni swobody dla gazów o cząsteczkach jedno-, dwu- i trójatomowych • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Silniki cieplne. Odwracalny cykl Carnota	<ul style="list-style-type: none"> • opisać zasadę działania silnika cieplnego, • wymienić przemiany, z których składa się cykl Carnota, • posługiwać się pojęciem sprawności silnika cieplnego, • korzystać z informacji, że tylko część ciepła pobranego ze źródła może być zamieniona na pracę, • omówić wartość energetyczną żywności i paliw • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • sporządzić wykres $p(V)$ dla cyklu Carnota i go interpretować, • zdefiniować sprawność silnika cieplnego, • obliczać sprawność różnych cykli, • sformułować drugą zasadę termodynamiki • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Wzmianka o entropii	<ul style="list-style-type: none"> • podać przykład wzrastającego nieuporządkowania układu i nazwać go wzrostem entropii, • wyjaśnić znaczenie Słońca jako źródła energii, której dostarczenie do układu powoduje zmniejszenie jego entropii • rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> • podać i objaśnić warunek stosowalności ogólnego sformułowania drugiej zasady termodynamiki, • wyjaśnić pojęcie fluktuacji i podać przykłady ich występowania w przyrodzie, • posługiwać się pojęciem entropii układu i zmiany entropii, • objaśnić fakt, że fluktuacje w sposób istotny ograniczają czułość przyrządów pomiarowych • rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności

Przejścia fazowe	<ul style="list-style-type: none"> opisać procesy: topnienia, krzepnięcia, parowania, skraplania, sublimacji, resublimacji, odróżniać wrzenie od parowania, zademonstrować stałość temperatury podczas przemiany fazowej rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować ciepła przemian fazowych, sporządzać i interpretować odpowiednie wykresy, opisywać przemiany energii w przemianach fazowych, posługiwać się bilansem cieplnym, wyznaczyć temperaturę topnienia i krzepnięcia naftalenu rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Para nasycona i para nienasycona	<ul style="list-style-type: none"> analizować wpływ zewnętrznego ciśnienia na temperaturę wrzenia cieczy, posługiwać się pojęciami pary nasyconej i pary nienasyconej 	<ul style="list-style-type: none"> korzystać z informacji, że ciśnienie pary nasyconej można zwiększyć jedynie przez wzrost temperatury, korzystać z informacji, że pary nienasycone w przybliżeniu stosują się do praw gazowych, wyjaśnić, dlaczego ciśnienie pary nasyconej ze wzrostem temperatury wzrasta bardziej gwałtownie niż ciśnienie pary nienasyconej rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Rozszerzalność temperaturowa ciał	<ul style="list-style-type: none"> omówić na przykładach zjawisko rozszerzalności temperaturowej ciał, obliczać zmiany objętości odpowiadające zmianom temperatury, omówić szczególne własności wody rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować współczynnik rozszerzalności liniowej ciał stałych oraz objętościowej ciał stałych i cieczy, zademonstrować rozszerzalność temperaturową wybranych ciał, podać związek między współczynnikami rozszerzalności liniowej i objętościowej ciała stałego rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności

POLE ELEKTROSTATYCZNE

Wzajemne oddziaływanie ciał naelektryzowanych. Elektryzowanie ciał. Zasada zachowania ładunku	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić, co to znaczy, że ciało jest naelektryzowane, opisać oddziaływanie ciał naelektryzowanych, zapisać i objaśnić prawo Coulomba, wypowiedzieć i objaśnić zasadę zachowania ładunku, opisać i wyjaśnić sposoby elektryzowania ciał, posługując się zasadą zachowania ładunku rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> podać wartość ładunku elementarnego, objaśnić pojęcie przenikalności elektrycznej ośrodka rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Natężenie pola elektrostatycznego. Zasada superpozycji natężeń pól .	<ul style="list-style-type: none"> podać sens fizyczny natężenia pola elektrostatycznego w danym punkcie, przedstawić graficznie (za pomocą linii pola) pole centralne i jednorodne, skorzystać z zasady superpozycji pól i opisać jakościowo pole wytworzone przez wybrane układy ładunków rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> wypowiedzieć definicję natężenia pola, skorzystać z definicji i podać jednostkę natężenia pola w SI, obliczać natężenie pola wytworzonego przez ładunek punktowy, obliczać natężenie pola wytworzonego przez wybrane układy ładunków sporządzać wykres $E(r)$ dla pola wytworzonego przez ładunek punktowy

		<ul style="list-style-type: none"> rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Naelektryzowany przewodnik. Rozkład ładunku na powierzchni przewodnika	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnić działanie piorunochronu i klatki Faradaya, przedstawić graficznie pole wytworzone przez naelektryzowaną metalową kulkę, opisać jakościowo rozkład ładunku wprowadzonego na przewodnik o dowolnym kształcie 	<ul style="list-style-type: none"> zaproponować doświadczalny sposób sprawdzenia rozkładu ładunku wewnątrz i na zewnątrz naładowanego przewodnika, przeprowadzić rozumowanie prowadzące do wniosku, że linie pola elektrostatycznego są w każdym punkcie prostopadłe do powierzchni naładowanego przewodnika
Przewodnik w polu elektrostatycznym	<ul style="list-style-type: none"> przedstawić graficznie pole elektrostatyczne wytworzone przez naelektryzowaną kulkę, do której zbliżono metalowy przedmiot 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnić fakt, że wewnątrz przewodnika znajdującego się w zewnętrznym polu elektrostatycznym natężenie pola jest równe zero
Analogie w opisie pól grawitacyjnego i elektrostatycznego. Praca w polu elektrostatycznym	<ul style="list-style-type: none"> wskazać wielkości, od których zależy natężenie centralnego pola grawitacyjnego w danym punkcie, i porównać je z wielkościami, od których zależy natężenie centralnego pola elektrostatycznego w danym punkcie, zapisać i objaśnić wzór na energię potencjalną ładunku w elektrostatycznym polu centralnym, korzystać z ogólnego wzoru na pracę w polu elektrostatycznym ($W = qU$) do opisu zjawisk i ich zastosowań rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> podać definicję potencjału pola elektrostatycznego w danym punkcie, wykorzystać analogie między opisem pola grawitacyjnego i elektrostatycznego do zapisania wzorami wielkości opisujących pole elektrostatyczne i pracę przy przemieszczaniu ładunku w tym polu, wykorzystać definicję potencjału do wyprowadzenia ogólnego wzoru na pracę w polu elektrostatycznym rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Pojemność elektryczna ciała przewodzącego	<ul style="list-style-type: none"> zdefiniować pojemność przewodnika i jednostkę pojemności, omówić od czego zależy pojemność przewodnika 	wykonać doświadczenie dowodzące, że elektroskop wskazuje różnicę potencjałów między listkami i obudową
Kondensator. Pojemność kondensatora płaskiego	<ul style="list-style-type: none"> objaśnić pojęcie kondensatora, omówić od czego i jak zależy pojemność kondensatora płaskiego rozwiązuje zadania o średnim stopniu trudności. 	<ul style="list-style-type: none"> wyprowadzić związek natężenia pola z napięciem między okładkami kondensatora płaskiego rozwiązuje zadania o podwyższonym stopniu trudności
Ruch naładowanej cząstki w polu elektrostatycznym	<ul style="list-style-type: none"> analizować jakościowo ruch cząstki naładowanej w jednorodnym polu elektrostatycznym 	<ul style="list-style-type: none"> analizować ilościowo ruch cząstki naładowanej w jednorodnym polu elektrostatycznym podać przykłady zastosowania lampy oscyloskopowej i akceleratora liniowego

